

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2006 vp

Hallituksen esitys laeiksi arvopaperimarkkinalain, kauppakamarilain ja Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä helmikuuta 2006 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi arvopaperimarkkinalain, kauppakamarilain ja Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 6/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju, valtiovarainministeriö
- markkinavalvoja Ville Kajala, Rahoitustarkastus
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- toimitusjohtaja Markku Savikko, Arvopaperivälittäjien yhdistys ry

- johtava asiantuntija Manne Airaksinen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lakimies Anu-Tuija Lehto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry edustaen myös Akava ry:tä ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:tä
- osastopäällikkö Leena Linnainmaa, Keskuskauppakamari
- General Counsel Jaakko Raulo, OMX Exchanges Oy
- lakiasiaintoimittaja Anne Leppälä-Nilsson, Kesko Oy
- hallituksen sihteeri Jukka Ala-Mello, Kone Oy
- Vice President Kaarina Ståhlberg, Nokia Oyj.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon professori Heikki Niskakankaalta.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksellä saatetaan kansallisesti voimaan direktiivi julkisista ostotarjouksista. Direktiivistä johtuvien muutosten lisäksi arvopaperimarkkinalain säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi kansallisista tarpeista johtuvia muutoksia, joiden vuoksi arvopaperimarkkinalain 6 luvun säännökset julkisesta ostotarjouksesta uudistetaan kokonaisuudessaan. Mainitussa luvussa ehdotetaan säädettäväksi julkisesta vapaaehtoisesta os-

totarjouksesta sekä pakollisesta ostotarjouksesta. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset myös Keskuskauppakamarin yrityskauppalautekunnasta. Sen tehtävänä olisi antaa hyvän arvopaperimarkkinatavan noudattamisen edistämiseksi suosituksia ja lausuntoja, jotka koskevat kohdeyhtiön johdon toimintaa julkisessa ostotarjouksessa ja määräysvallan ylläpitämistä koskevia sopimusperusteisia rakenteita tai joilla oh-

jataan yrityskauppatilanteessa noudatettavia yhtiöoikeudellisia menettelytapoja.

Arvopaperimarkkinalakiin tehtävien muutosten johdosta ehdotetaan muutettavaksi myös Rahoitustarkastuksesta annettua lakia ja kauppaka-

marilakia. Rahoitustarkastuksesta annetun lain hallinnollisia seuraamuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi vastaamaan myös eräiden muiden direktiivien vaatimuksia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotukset hyväksytään arvopaperimarkkinalakiehdotukseen ja Rahoitustarkastuslakiehdotukseen tehdyin muutoksin.

Esityksellä pannaan kansallisesti täytäntöön direktiivi julkisista ostotarjouksista. Sen pakolliset määräykset saatetaan voimaan pääasiassa arvopaperimarkkinalain 6 luvun säännösten uudistamisella. Samalla mainittuun lukuun tehdään kansallisista tarpeista johtuvia muutoksia. Sääntelyn yhtenäistäminen EU:ssa tehostaa osaltaan myös suomalaisten arvopaperimarkkinoiden toimintaa.

Arvopaperimarkkinalakiehdotuksen 6 luvun 10 §:n mukaan osakkeenomistajan, jonka osuus kasvaa yli 30 prosentin yhtiön osakkeiden äänimäärästä julkisen kaupankäynnin kohteena olevassa yrityksessä, on tehtävä julkinen ostotarjous. Saman luvun 15 §:ssä annetaan Rahoitustarkastukselle oikeus myöntää 6 luvussa säädetystä velvollisuudesta poikkeus erityisestä syystä.

Talousvaliokunnan käsityksen mukaan tarjousvelvollisuudesta tulisi myöntää poikkeus muun muassa sukupolvenvaihdoksissa ja tilanteissa, joissa määräysvalta ei tosiasiallisesti siirry tai joissa se siirtyy yleishyödylliselle yhteisölle. Tarjousvelvollisuudesta olisi voitava poiketa, jos 1) määräysvalta siirtyy perintökaaren 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla saannolla tai perintökaaren 2 luvussa, jossa säädetään sukulaisten perintöoikeudesta, tarkoitetuille henkilöille muulla tavalla (sukupolvenvaihdos), 2) määräysvalta ei tosiasiallisesti siirry, kuten siirrettäessä määräysvallan tuottamat osakkeet tai osa niistä siir-

täjän määräysvallassa olevaan yhteisöön, tai 3) ostotarjousvelvollisuuden synnyttävä omistusosuus siirretään yleishyödylliseen säätiöön, eikä vastaanottajan äänivalta ylitä 50 prosenttia yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänivallasta.

Uudistetun arvopaperimarkkinalain nojalla asetetaan Keskuskauppakamarin yrityskauppalautakunta, joka antaa hyvän arvopaperimarkkinatavan noudattamisen edistämiseksi julkisia ostotarjouksia koskevaan direktiiviin liittyviä suosituksia ja lausuntoja yrityskauppatilanteissa. Lautakunta voisi antaa hakemuksesta ratkaisusuosituksia myös edellä mainittuihin suosituksiin liittyvissä yksittäiskysymyksissä. Talousvaliokunta pitää lautakunnan asettamista perusteltuna ja yhtyy hallituksen esityksen perusteluihin, joiden mukaan suosituksissa voidaan luoda hyvää arvopaperimarkkinatapaa, vaikka suositukset eivät olekaan oikeudellisesti sitovia eikä niistä poikkeamisesta säädetä laissa seuraamuksia. Lautakunnan suosituksilla ja lausunnoilla luoma linjakkuus valiokunnan käsityksen mukaan riippuu kuitenkin siitä, kuinka paljon suosituksia ja lausuntoja lautakunnalta sille säädettyäältä rajatulta toimialalta pyydetään.

Lautakunnan on pyydettävä suosituksista ennen niiden antamista Rahoitustarkastuksen lausunto. Rahoitustarkastuslakiin tehtävän muutoksen mukaan Rahoitustarkastus voi antaa tarpeellisia tietoja Keskuskauppakamarin yrityskauppalautakunnalle. Lautakunnalle ei ole tarkoitus säätää päällekkäistä toimivaltaa valvovana ja ohjaavana viranomaisena toimivan Rahoitustarkastuksen kanssa. Valiokunta pitää tätä tärkeänä järjestelmän selkeyden kannalta.

*Yksityiskohtaiset perustelut***1. Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta**

6 luvun 17 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Keskuskauppakamarin yrityskauppala-autakunnasta. Pykälän 3 momentissa on säännökset yrityskauppala-autakunnan päätösvaltaisuu-desta sekä sen toimintaa ja asettamista koske-vaan menettelyyn sovellettavista säännöksistä. Hallituksen esityksen mukaan yrityskauppala-utakunta olisi päätösvaltainen, kun läsnä olisi pu-heenjohtaja sekä vähintään neljä muuta jäsentä.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutet-tavaksi vastaamaan kauppakamarilain 5 §:ssä säädettäviä lautakuntaa koskevia säännöksiä. Arvopaperimarkkinalaissa säädettävä yritys-kauppala-autakunta on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja tai kum-mankin ollessa esteellinen tilapäiseksi puheen-johtajaksi valittu jäsen sekä vähintään neljä muuta jäsentä. Päätökset lautakunnan kokouk-sessa tehdään yksinkertaisella enemmistöllä, ja äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Viittaus kauppakamarilain 5 §:ään käy tar-peettomaksi.

Lautakunnan jäsenen ja toimihenkilön virka-vastuuseen sekä asioiden käsittelyyn lautakun-nassa sovelletaan muuten, mitä kauppakamari-lain 6 §:n 1 momentissa on säädetty.

Arvopaperimarkkinalain 6 luvun 17 §:n 3 mo-menttiin tehtävät muutokset ovat sopusoinnussa HE:ssä 109/2005 vp kauppakamarilakiin eh-dotettujen muutosten kanssa.

Voimaantulosäännös. Ehdotetussa voimaantu-losäännöksessä ei sanota, mitä säännöksiä sovel-letaan jo päättyneisiin tai lain voimaan tullessa käynnissä oleviin julkisiin ostotarjouksiin.

Tilanteen selkeyttämiseksi voimaantulosään-nökseen on lisätty uusi 2 momentti, jonka mu-kaan uusia 6 luvun säännöksiä sovelletaan vain sellaisiin julkisiin ostotarjouksiin, joita koskeva tarjousasiakirja julkistetaan uuden lain voimaan-tulon jälkeen. Niiden julkisten ostotarjousten tarjousmenettelyihin, joita koskeva tarjousasia-

kirja on julkistettu ennen uuden lain voimaantu-loa, sovelletaan kokonaisuudessaan uuden lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä. Sen sijaan tarjousvelvollisuus määräytyy tar-jouksen päätyttyä uuden lain mukaisesti.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutet-tavaksi lakiehdotuksen 2 luvun 9 §:ssä säännel-tävää liputusvelvollisuutta eräiltä osin. Kolmas-osan omistus- tai ääniosuuden asemesta liputus-rajana uuden lain mukaan on kolme kymmenes-osaa. Muutosehdotus liittyy 6 luvun 10 §:ssä säänneltävään tarjousvelvollisuuden rajaan, joka on kolme kymmenesosaa kohdeyhtiön osakkei-den äänimäärästä.

Hallituksen esityksen mukaan voimaantulo-säännöksessä ei säännellä liputusvelvollisuutta tilanteessa, jossa osakkeenomistajan omistus-tai ääniosuus on uuden lain voimaan tullessa kolmen kymmenesosan ja yhden kolmasosan vä-lillä. Voimaantulosäännökseen on lisätty tätä il-moitusvelvollisuutta koskeva uusi 4 momentti.

2. Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Lain 24 b §:ssä sääde-tään rikemaksun ja 26 a §:ssä seuraamusmaksun määräämisestä. Hallituksen esityksessä ehdote-taan täydennettäväksi näitä säännöksiä. Esityk-sen voimaantulosäännös voidaan sanamuotonsa mukaan ymmärtää siten, että siinä rajataan rike- ja seuraamusmaksun määräämistä koskevien säännösten soveltamista.

Voimaantulosäännöstä on muutettu sen tar-koituksen mukaisesti siten, että rike- ja seuraa-musmaksu voidaan määrätä laissa säädetyistä teoista tai laiminlyönneistä vain, jos teko tai lai-minlyönti on tapahtunut lain voimaantulon jäl-keen.

Voimaantulosäännöstä on myös täydennetty siten, että ennen nyt ehdotettavan lain voimaan-tuloa tehdystä teosta tai laiminlyönnistä, joka jo voimassa olevan lain mukaan on säädetty seu-raamusmaksun uhan alaiseksi, määrättävään rike- tai seuraamusmaksuun sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevia säännök-siä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset**1.****Laki****arvopaperimarkkinalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain (495/1989) 2 luvun 9 §:n 1 momentti, 6 luku, 8 luvun 3 § ja 10 luvun 3 a §,

sellaisina kuin ne ovat 2 luvun 9 §:n 1 momentti laissa 105/1999, 6 luku siihen myöhemmin tehdyine muutoksineen, 8 luvun 3 § laissa 297/2005 ja 10 luvun 3 a § laissa 448/2005,

lisätään 1 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 297/2005 ja 448/2005 sekä laeissa 740/1993, 321/1998 ja 228/2004, uusi 6 momentti, lukuun uusi 2 b §, 2 lukuun uusi 6 b § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä 9 §:n edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

1 luku	<i>Keskuskauppakamarin yrityskauppalaautakunta</i>
Yleisiä säännöksiä	17 §
1 ja 2 b § (Kuten HE)	(1 ja 2 mom. kuten HE)
2 luku	Keskuskauppakamarin yrityskauppalaautakunta on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja tai kummankin ollessa esteellinen tilapäiseksi puheenjohtajaksi valittu jäsen sekä vähintään neljä muuta jäsentä. Päätökset lautakunnan kokouksessa tehdään yksinkertaisella enemmistöllä. Äänten menessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Lautakunnan jäsenen ja toimihenkilön virkavastuuseen sekä asioiden käsittelyyn lautakunnassa sovelletaan muuten, mitä kauppakamarilain (878/2002) 6 §:n 1 momentissa säädetään. Keskuskauppakamari vastaa yrityskauppalaautakunnan toiminnan kustannuksista ja vahvistaa puheenjohtajan, varapuheenjohtajien ja jäsenten palkkioiden perusteet. Keskuskauppakamarilla on oikeus periä maksu lautakunnan toiminnan järjestämisestä.
Arvopaperien markkinointi, liikkeeseenlasku ja tiedonantovelvollisuus	
6 b ja 9 § (Kuten HE)	
6 luku	
Julkinen ostotarjous ja tarjousvelvollisuus	
1—16 § (Kuten HE)	

Enimmillään maksujen tulee vastata toiminnan järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia.

8 luku

Rangaistussäännökset

Arvopaperimarkkinarikkomus

3 §
(Kuten HE)

10 luku

Erinäisiä säännöksiä

Muutoksenhaku

3 a §
(Kuten HE)

(1 mom. kuten HE)

Tämän lain 6 luvun säännöksiä sovelletaan julkisiin ostotarjouksiin, joita koskeva tarjousasiakirja julkistetaan tämän lain voimaantulon jälkeen. Julkisiin ostotarjouksiin, joita koskeva tarjousasiakirja on julkistettu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä. (Uusi)

(3 mom. kuten HE:n 2 mom.)

Lain voimaan tullessa olemassa oleva 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettu omistusosuus on ilmoitettava yhtiölle ja Rahoitustarkastukselle kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, jos omistusosuus on suuruudeltaan vähintään kolme kymmenesosaa mutta pienempi kuin yksi kolmasosa yhtiön äänimäärästä tai osakepääomasta, jollei omistusosuus ole aikaisemmin ilmoitettu tai muutoin julkistettu. (Uusi)

2.

Laki

Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Rahoitustarkastuksesta 27 päivänä kesäkuuta 2003 annetun lain (587/2003) 6 §:n 5 kohta, 24 b §:n 1 momentti, 25 §:n 3 momentti, 26 a §:n 1 ja 2 momentti ja 36 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 6 §:n 5 kohta, 24 b §:n 1 momentti, 25 §:n 3 momentti ja 26 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 299/2005 ja 36 §:n 1 momentti laissa 1311/2004,
lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 1311/2004 ja 449/2005, uusi 5 a kohta, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

6 §
(Kuten HE)

4 luku

Hallinnolliset seuraamukset

24 b, 25 ja 26 a §
(Kuten HE)

7 luku

Erinäiset säännökset

36 §

(Kuten HE)

(1 mom. kuten HE)

Rikemaksu voidaan määrätä (*poist.*) 24 b §:n 1 momentin 4 kohdan vastaisesta teosta tai laiminlyönnistä *vain, jos teko tai laiminlyönti on*

tehty tämän lain voimaantulon jälkeen. Seuraamusmaksu voidaan määrätä (*poist.*) 26 a §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan vastaisesta teosta tai laiminlyönnistä *vain, jos teko tai laiminlyönti on tehty tämän lain voimaantulon jälkeen. Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyistä teoista tai laiminlyönneistä määrättäviin 24 b §:n mukaisiin rikemaksuihin ja 26 a §:n mukaisiin seuraamusmaksuihin sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olevia säännöksiä.*

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäs. Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd
Esko Kiviranta /kesk
Seppo Lahtela /kesk

Jouko Laxell /kok
Sirpa Paatero /sd
Klaus Pentti /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Martin Saarikangas /kok
Juhani Sjöblom /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.